

विषय - भाषा

१. इतरांनी प्रमाण भाषा वापरावी यासाठी प्रयत्न करतो.
२. बोलताना शब्द व वाक्य अचूक व समर्पक वापरतो.
३. उदाहरणे पटवून देताना म्हणींचा वापर करतो.
४. वापर करून बोलतो अभ्यासक्रमातील नवीन शब्दांचा.
५. भाषण करताना अगदी सहजपणे बोलतो.
६. बोलीभाषेत प्रमाणभाषेचा वापर करतो.
७. बोलताना योग्य वयाप्रमाणे संबोधन करतो.
८. मोठ्यांशी बोलताना फार नम्रतेने बोलतो.
९. स्वतःच्या गरजा योग्य भाषेत सांगतो.
१०. प्रश्नांची अगदी योग्य व व्यवस्थित उत्तरे देतो.
११. एखाद्या बाबीचे कारण सुंदर रीतीने पटवून देतो.
१२. सुचविलेले वर्णन अचूक व प्रमाण भाषेत लिहितो.
१३. स्वतः छोट्या छोट्या कथा तयार करतो.
१४. स्वतःच्या कथा सुंदर रीतीने सांगतो.
१५. स्वतःचे अनुभव श्रवणीय भाषेत सांगतो.
१६. आहे कुठे काय बोलावे काय बोलू नये याचे अचूक ज्ञान.
१७. बोलण्याची भाषा लाघवी व सुंदर आहे.
१८. बोलण्याच्या सुंदर शैलीमुळे सर्वांना खूप आवडतो.
१९. संवाद साधण्याचे कौशल्य उत्तम आहे.
२०. इतरांचे न पटलेले मत सौम्य भाषेत सांगतो.
२१. सर्वासमोर बोलताना अगदी धीटपणे बोलतो.
२२. भाषा वापरताना व्याकरणीय नियम पाळतो.
२३. स्वतःच्या भावना योग्य शब्दात प्रकट करतो.
२४. शब्द व वाक्य अगदी जसेच्या तसे प्रकट करतो.
२५. शब्द व वाक्य योग्य व स्पष्ट आवाजात म्हणतो.

२६. कडवे ऐकतो व लगेचच पूर्ण करतो / कवितेच्या ओळी.
२७. कडवे ऐकतो व पूर्ण कविता म्हणतो / कवितेच्या ओळी.
२८. सुंदर भाषेत सांगतो सुचवलेली कथा योग्य व.
२९. दिलेल्या सूचना लक्षपूर्वक ऐकतो व तंतोतंत पालन करतो.
३०. दिलेल्या सूचनांची अंमलबजावणी योग्य रीतीने करतो.
३१. कविता तालासुरात म्हणतो / सुचवलेले गीत.
३२. तालासाहित सुरेल आवाजात, कविता लय / सुचवलेले गीत. म्हणतो
३३. स्पष्ट म्हणतो सुचविलेला भाग योग्य स्वराघात.
३४. सुचविलेला भाग वाचताना अर्थपूर्ण व लक्षनिय वागतो.
३५. सुचविलेल्या कडव्यांचे अर्थ स्पष्ट करतो.
३६. सुचविलेल्या कडव्यांचे अर्थ सांगतो.
३७. प्रसंग सुंदर रीतीने सांगतो / कथा / सुचविलेला भाग.
३८. सुचविलेल्या विषया अनुषंगाने प्रश्न तयार करतो व . विचारतो
३९. सुचविलेला विषय भाग अनुषंगाने जलद गतीने खूप सारे . प्रश्नबनवून विचारतो.
४०. कवितेचे साभिनय सादरीकरण / सुचविलेल्या गीताचे . करतो
४१. कवितेचे स्पष्ट उच्चार व योग्य / सुचविलेल्या गीताचे . कृतीसह सदर करतो
४२. संवादाचे योग्य अभिनयासह / सुचविलेल्या प्रसंगाचे . सादरीकरण करतो
४३. संवादाचे योग्य कृती व हावभा / सुचविलेल्या प्रसंगाचे वासह सादरीकरण करतो.
४४. सुचविलेला मजकूर पाहून लिहिताना खूपच आकर्षक . पद्धतीने लिहितो
४५. सुचविलेला मजकूर पाहून सुंदर वळणदार अक्षरत लिहितो.

- ४६.मजकूर लक्षपुर्वक ऐकतो व अचूक लिहितो /शब्द.
 ४७.मजकूर ऐकून जलद व अचूक लिहितो /शब्द.
 ४८ दिलेल्या सूचना ऐकतो व तशी कृती.करतो.

अडथळ्याच्या नोंदी-

- १.स्वतः खूपच अशुद्ध बोलतो.
- २.बोलताना शब्दावर तारत्यम ठेवत नाही.
- ३.सहजपणे भाषण करता येत नाही.
- ४.बोलताना उगाचच अन्गविक्षेप करतो.
- ५.बोलीभाषेत प्रमाणभाषा वापरत नाही.
- ६.इतरांशी बोलताना चुकीचे संबोधन करतो.
- ७ मोठ्यांचा मन ठेवताना चुकीचे.शब्द वापरतो.
- ८.स्वतःच्या गरजा योग्य भाषेत मांडता येत नाही.
- ९.प्रश्नांची चुकीच्या पद्धतीने उत्तरे देतो.
- १०.योग्य भाषेत कारणे सांगता येत नाही.
- ११.इतरांचे बोलणे ऐकून घेत नाही.
- १२.द साधू शकत नाहीइतरांशी संवा.
- १३.लिखाणाची भाषा अगदीच अशुद्ध वापरतो.
- १४वर्णन सांग.ता येते पण लिहिता येत नाही.
- १५ .केव्हा काय बोलावे हे कळत नाही ,कोणाला ,कुठे.
- १६.बोलण्याची भाषा राकट आहे.
- १७.भाषेच्या वापरात खूप व्याकरणीय चुका करतो.
- १८.नाही स्वतःच्या भावना व्यक्त करता येत.
- १९.इतरांच्या मताबाबत खिल्ली उडवितो.
- २०शब्द व वाक्य यांचा वापर चुक.ीचा करतो.
- २१मजकूर ऐकतो पण प्रश्नांची उत्तरे देता / गाणे / संवाद.
.येत नाही

- २२.कडवे ऐकतो पण प्रून करत नाही /कवितेच्या ओळी.
- २३कडवे अगदी अपिरीचीत असल्या /कवितेच्या ओळी.
.सारख्या ऐकतो
- २४.चविलेली कथा ऐकतो पण पूर्ण करता येत नाहीसु.
- २५सुचविलेली कथा अगदी अपिरीच.ीत असल्या सारखे
ऐकतो.
- २६.दिलेल्या सूचनांचा अर्थ समजून घेत नाही.
- २७.दिलेल्या सूचना ऐकतो पण पालन करत नाही.
- २८.कविता पाठाप्रमाणे रटाळ म्हणतो /सुचविलेले गीत.
- २९म्हणताना फक्त एकच ओळ कविता /सुचविलेले गीत.
.व्यवस्थित म्हणतो
- ३०.सुचविलेला भाग वाचन करताना अडथळतो.
- ३१.भाग वाचताना शब्दोच्चार अशुद्ध करतो.
- ३२सुचविलेल्या कडव्याचे अर्थ माहित असून सांगता येत
.नाही
- ३३.सुचविलेल्या कडव्याचे अर्थ सांगताना चुकीचे अर्थ सांगतो.
- ३४.चुकीच्या पद्धतीने सांगतो सुचविलेला भाग.
- ३५.सुचविलेला प्रसंग चुकीच्या पद्धतीने सांगतो.
- ३६.सुचविलेला भाग अनुषंगाने प्रश्न तयार करता येत नाही.
- ३७.सुचविलेल्या प्रसंगाचे सादरीकरण करता येत नाही.
- ३८सुचविलेल्या प्रसंगाचे सादरीकरण करताना फारच मागे
.राहतो
- ३९.प्रसंगाचीकृती करताना लाजतो /सुचविलेल्या गीताची.
- ४०कवितेचे कृतियुक्त साद /सुचविलेल्या गीताचे.रीकरण
करता येत नाही.
- ४१.मजकूर पाहून लिहिताना लेखनात चुका करतो.
- ४२.मजकूर पाहून लिहिताना चुकीच्या पद्धतीने लिहितो.
- ४३.मजकूर लक्षपुर्वक ऐकत नाही व चुकीचे लिहितो / शब्द.

- १.विविध प्रकारच्या संख्या ओळखून सांगतो.
- २.विविध प्रकारच्या संख्या लिहितो.
- ३.गणिती स्वाध्याय सोडवतो.
- ४.भौमितिक आकृत्या व नावे अचूक सांगतो.
- ५.परिसरातील भौमितिक आकार सांगतो.
- ६.मापनाची विविध परिमाणे व उपयोग सांगतो.
- ७.संख्यांचे क्रम अचूकपणे ठरवतो.
- ८.संख्यांची अगदी योग्य तुलना करतो.
- ९.दैनंदिन जीवनातील घटनांचा गणितीय दृष्टीकोनातून विचार करतो.
- १०.संख्यांची ओळख व नावे अचूकपणे सांगता येतात.
- ११.गणिताचे व्यावहारिक जीवनातील उपयोग सांगतो.
- १२.गणिताचे व्यावहारिक जीवनातील महत्त्व जाणतो.
- १३.प्रत्येक गोष्टीमागे गणित आहे हे समजून सांगतो.
- १४.दैनंदिन जीवनातील हिशोबाची गणिते अचूक सोडवतो.
- १५.संख्यावरील क्रिया जलद व सफाईने करतो.
- १६.हिशोब ठेवण्यात सर्वांना मदत करतो.
- १७.संख्यातील प्रत्येक स्थान व किंमत सांगतो.
- १८.विविध आकृत्या जलद गतीने काढतो.
- १९.आकृत्यांची नावे व ओळख आहे.
- २०.संख्या कशा तयार होतात स्पष्ट करतो.
- २१.सुचविलेले पाडे अत्यंत सफाईने व जलद म्हणतो.
- २२.सुचविलेले पाडे अचूक व स्पष्टोच्चारात पाडे म्हणतो.
- २३.सुचविलेल्या उदाहरणाची रीत व क्रम सांगतो.
- २४.पाठ्यांशातील विचारलेले सुत्रे जलद व अचूक सांगतो.
- २५.आलेख/चित्र पाहून त्यावर आधारित माहिती सांगतो.
२६. आलेख/चित्र पाहून अचूक व योग्य माहिती देतो.
- २७.विविध गणितीय संकल्पना स्वतःच्या भाषेत मांडतो.
- २८.विविध गणितीय संकल्पना समजून सांगतो व मांडतो.
- २९.दिलेली तोंडी उदाहरणे अतिशय जलद व अचूकपणे सोडवतो.
- ३०.दिलेली तोंडी उदाहरणे गणन करून सफाईने व अचूक सोडवितो.
- ३१.उदा. वाचतो व उदाहरणातून कोणते उच्चार काढायचे अचूक सांगतो.
- ३२.उदा. पाहतो व त्याच्या प्रत्येक पायऱ्या योग्य रीतीने स्पष्ट करतो.
- ३३.उदा. पाहतो व त्याच्या अचूक जलद गतीने पायऱ्या सांगतो.
- ३४.दिलेल्या संख्यावरील सुचविलेल्या क्रिया जलद व अचूक करून उदाहरण सोडवितो.
३५. दिलेल्या संख्यावरील सुचविलेल्या क्रिया योग्य व जलद रीतीने पूर्ण करतो.
- ३६.सूचना लक्षपूर्वक ऐकून त्या प्रमाणे उदा.अचूक सोडवितो.
३७. सूचना लक्षपूर्वक ऐकून योग्य व अचूक क्रियेने उदा. सोडवितो.
- ३८.सुचविलेले आलेख/आकृती प्रमाणबद्ध व अचूकतेने काढतो.
३९. सुचविलेले आलेख/आकृती प्रमाणबद्ध व योग्य पद्धतीने काढतो.
- ४०.सुचविलेल्या संख्यांचे वाचन/लेखन योग्य व स्पष्ट उच्चार करतो.
- ४१.सुचविलेल्या संख्यांचे वाचन/लेखन स्पष्ट व अचूक आणि जलद करतो.

४२. दिलेल्या माहितीच्या आधारे स्वतः योग्य व अचूक उदाहरण तयार करतो.

४३. दिलेल्या माहितीच्या आधारे समर्पक व सुंदर शब्दात उदाहरण तयार करतो.

४४. स्वाध्याय उदाहरणे स्वतःच्या विशिष्ट शैलीने सोडवितो.

४५. स्वाध्याय उदाहरणे इतरांच्या मदतीशिवाय परंतु जलद सोडवितो.

४६. सोडविलेल्या उदाहरणांचा ताळा पडताळणी करून इतरांचे व स्वतःचे उत्तर तपासतो.

४७. सोडविलेल्या उदाहरणांचा ताळा पडताळणी करून स्वतःच स्वतःचे उत्तरे तपासतो.

४८. स्वतःच्या कल्पकतेने पुस्तकातील उदाहरणाप्रमाणे उदा. तयार करतो व सोडवितो.

४९. स्वतःच्या कल्पकतेने पुस्तकातील उदाहरणाप्रमाणे उदा. तयार करून सोडवितो व पडताळा घेतो.

५०. शाब्दिक उदाहरणे सोडविताना क्रिया समजून घेऊन अचूक व जलद गतीने उदाहरण सोडवितो.

५१. शाब्दिक उदाहरणे सोडविताना क्रिया समजून घेऊन योग्यरीतीने उदा. सोडवितो.

५२. वस्तू हाताळतात / चित्र पाहतात व त्यांचे भौमितिक आकृती रूपातील नाव सांगतात.

५३. वस्तू हाताळतात / चित्र पाहतात व योग्य व अचूक भौमितिक आकृतीचे नाव सांगतो.

५४. पाठ्याशातील विचारलेले सुत्रे जलद व अचूक सांगतो.

५५. सुचविलेल्या उदाहरणाची रीत व कसे सोडविले ते अचूक सांगतो.

अडथळ्याच्या नोंदी -

१. दैनंदिन व्यवहारात गणन क्रिया चुकवितो.

२. रुपये पैशाचे साधे व्यवहार करता येत नाहीत.

३. संख्या लेखन करता येत नाही.

४. स्वाध्याय नेहमीच चुकीच्या पद्धतीने सोडवितो.

५. गणिती चीन्हाबाबत चुकीची प्रतिक्रिया देतो.

६. संख्यांचे वाचन करता येत नाही.

७. गणितीय दृष्टीकोनातून विचार करत नाही.

८. गणिताचे महत्त्व व उपयोग समजत नाही.

९. साधी सोपी संख्यावरील क्रिया चुकीच्या करतो.

१०. भौमितिक आकारांची माहिती नाही.

११. मापनाची परिमाणे व उपयोग समजत नाही.

१२. संख्या उलट सुलट क्रमाने सांगतो.

१३. आकृत्या काढताना खूपच गोंधळतो.

१४. सूचनेप्रमाणे परंतु चुकीच्या कृती करतो.

१५. साधे सोपे हिशोब करता येत नाही.

१६. सुचविलेले पाठे म्हणता येत नाही.

१७. सुचविलेले पाठे म्हणताना चुकवितो.

१८. सुचविलेल्या उदाहरणांची रीत सांगता येत नाही.

१९. सुचविलेल्या उदाहरणांची रीत व क्रम चुकीचा सांगतो.

२०. पाठ्यांशातील विचारलेले सूत्र व क्रम सांगता येत नाही.

२१. पाठ्यांशातील विचारलेले सुत्रे सांगताना खूपच गोंधळतो.

२२. आलेख / चित्रे पाहून माहिती सांगता येत नाही.

२३. आलेख / चित्रे पाहून निरीक्षण करतो पण माहिती चुकीची सांगतो.

२४. विविध गणितीय संकल्पना सांगता येत नाही.

२५. विविध गणितीय संकल्पनाचा अर्थबोध होत नाही.
२६. दिलेली तोंडी उदाहरणे सोडविताना खूपच गोंधळतो.
२७. दिलेली तोंडी उदाहरणे सोडविता येत नाही.
२८. उदा. वाचतो पण उदाहरणाचा अर्थ सांगता येत नाही.
२९. उदा. वाचतो पण त्यातून चुकीचा अर्थबोध करून घेतो.
३०. उदा. पाहतो व त्याच्या पायऱ्या सांगत नाही.
३१. उदा. पाहतो व त्याच्या पायऱ्या मागे पुढे सांगतो.
३२. दिलेल्या संख्यावरील सुचविलेल्या क्रिया करता येत नाही.
३३. दिलेल्या संख्यावरील सुचविलेल्या क्रिया संपूर्णतः चुकीच्या करतो.
३४. सूचना लक्षपूर्वक ऐकत नाही व उत्तर सुचवितो.
३५. सूचना लक्षपूर्वक ऐकून हि योग्य क्रिया करता येत नाही.
३६. सुचविलेले आलेख / आकृती काढता येत नाही.
३७. सुचविलेले आलेख / आकृती काढतो पण प्रमाणबद्धता जराही ठेवत नाही.
३८. सुचविलेल्या संख्यांचे वाचन / लेखन करता येत नाही.
३९. सुचविलेल्या संख्यांचे वाचन / लेखन करताना गोन्धुलून जातो.
४०. दिलेल्या माहितीच्या आधारे चुकीचे उत्तर तयार करतो.
४१. दिलेल्या माहितीच्या आधारे उदाहरण तयार करता येत नाही.
४२. स्वाध्याय उदाहरणे सोडविताना इतरांची उदा. बघण्याचा प्रयत्न करतो.
४३. स्वाध्याय उदाहरणे चुकीची सोडवितो.
४४. सोडविलेल्या उदाहरणाचा ताळा पडताळणी हेच लक्षात येत नाही.

४५. सोडविलेल्या उदाहरणाचा ताळा पडताळणी करता येत नाही.

४६. स्वतःच्या कल्पकतेने पुस्तकातील उदाहरणाप्रमाणे उदा. तयार करू शकत नाही.

विषय - परिसर अभ्यास

१. वैज्ञानिक व संशोधक यांची पुस्तके वाचतो.
२. प्रत्येक गोष्टीकडे जिज्ञासु व निरिक्षणवादि वृत्तीने बघतो.
३. केव्हा काय करणे योग्य / अयोग्य इतरांना व स्वतःला सांगतो.
४. परिसरातील घडणाऱ्या बदलांची तत्काळ नोंद घेतो.
५. प्राणीमात्रा संबंधाने विविध प्रश्न विचारतो.
६. सेल च्या आधारे पंखा तयार करतो.
७. सर्व प्राणी मात्रांच्या प्रामाणिक गरजा समजून घेतो.
८. विज्ञान प्रदर्शनीय भाग घेण्यासाठी साहित्य तयार करतो.
९. ज्ञानेन्द्रीय स्वच्छता गरज व महत्व जाणतो.
१०. आरोग्यदायी सवयींचे पालन करतो.
११. कोणत्या सवयी योग्य / अयोग्य इतरांना पटवून देतो.
१२. वैज्ञानिक दृष्टीकोनातून घडणाऱ्या बदलाबाबत विचारतो.
१३. विविध छोटेखानी प्रयोग स्वतः करून बघतो.
१४. स्वतःला पडलेले प्रश्न विचारतो.
१५. विज्ञानाचे चमत्कार या संदर्भाने माहिती घेतो.
१६. अंधश्रद्धा दूर करण्यासाठी प्रयत्नशील असतो.
१७. का घडले असेल? या सारखे प्रश्न विचारतो.
१८. विज्ञानासंदर्भाने स्वतःच्या कल्पना मांडतो.
१९. विविध ऋतू बाबत सखोल व अभ्यासू माहिती ठेवतो.
२०. मोबाईल कसा काम करतो याबाबत प्रयोग करून सांगतो.
२१. खेळण्यातील गाडी, बाहुली यांची अंतररचना काळजीपूर्वक बघतो.
२२. घरातील टाकाऊ यांत्रिक वस्तूतील उपयोगी भाग काढून स्वतःचा प्रयोग बनवितो.
२३. विज्ञानातील गमती जमती सांगतो.
२४. अंधश्रद्धा दूर करण्यासाठी छोटे छोटे प्रयोग करतो.
२५. सुचविलेल्या विषया संदर्भाने योग्य व समर्पक माहिती देतो.
२६. सुचविलेल्या विषया संदर्भाने विचारपूर्वक अचूक माहिती देतो.
२७. सुचविलेला पाठ्यभाग विषय अनुषंगाने विविध उपयोग अचूक व योग्य रीतीने सांगतो.
२८. सुचविलेल्या घटनेमागील अचूक व योग्य करणे शोधून सांगतो.
२९. दिलेल्या घटने संदर्भाने स्वतःचा अनुभव उदाहरणासह सांगतो.
३०. पाठ्याभागातील दिलेल्या घटक / बाबींचे / आकृतीचे आवश्यक मुद्दे घेऊन वर्णन सांगतो.
३१. केलेली कृती कशी केली ते सांगतो.
३२. केलेली कृती व कृतीचा क्रम कसा केला ते सांगतो.
३३. विचारलेल्या प्रश्नांची योग्य व अचूक उत्तरे देतो.
३४. विचारलेल्या प्रश्नांची अचूक, स्पष्ट व योग्य स्वरूपात उत्तरे देतो.
३५. दिलेल्या साहित्यामधून आवश्यक प्रयोगासाठी साहित्य फार विचारपूर्वक व अचूक निवडतो.
३६. दिलेल्या प्रयोगासाठीचे साहित्य हाताळताना साहित्याचा काळजीपूर्वक वापर करतो.
३७. दिलेल्या प्रयोगासाठीचे साहित्य हाताळताना साहित्याचा अतिशय दक्षतेने वापर करतो.
३८. सुचविलेल्या प्रयोगिक साहित्याची अतिशय योग्य व अचूक मांडणी करतो.
३९. सुचविलेल्या प्रयोगिक साहित्याची जलद परंतु योग्य व अचूक मांडणी करतो.

४०. सुचविलेला प्रयोग करताना प्रत्येक कृती सफाईदारपणे व अचूक करतो.
४१. सुचविलेला प्रयोग करताना कृती वैशिष्टपूर्ण व जलद गतीने अचूक करतो.
४२. प्रयोगांती स्वतःचे मत अनुवासह निष्कर्षासह सांगतो.
४३. प्रयोगांती स्वतःचे मत स्पष्ट शब्दात निष्कर्षासह सांगतो.
४४. स्वतः प्रयोग / प्रात्यक्षिक करतो व प्रयोग कृती व अनुमान लिहितो.
४५. प्रयोगाची रचना केलेली प्रमाणबद्ध आकृती काढतो.
४६. प्रयोगाचे केवळ साहित्य / आकृती पाहून प्रयोगाचे नाव सांगतो.
४७. प्रयोगाचे केवळ साहित्य / आकृती पाहून प्रयोगाचे नाव काय असेल ते स्पष्ट शब्दात सांगतो.
४८. ज्ञानेद्रीयाची निगा कशी घ्यावी प्रात्यक्षिक करून दाखवतो.
४९. ऐतिहासिक ठिकाणांचे जतन करावे याबाबत जाणतो.
५०. परीसातील ऐतिहासिक ठिकाणांची माहिती मिळवतो.
५१. नागरी जीवन व मिळणाऱ्या सुविधा याबाबत जाणतो.
५२. कर भरण्याचे फायदे व महत्व स्पष्ट करतो.
५३. सार्वजनिक ठिकाणांची काळजी कशी घ्यावी हे सांगतो.
५४. प्राथमिक गरजा व संवर्धन याबाबत बोलतो.
५५. नकाशात परिसरातील सुचवलेले ठिकाण शोधतो.
५६. प्राचीन काळातील घडलेल्या घडामोडी सांगतो.
५७. बदलत जाणार्या काळाच्या प्रवाहास जाणतो.
५८. इतिहासात घडलेल्या गोष्टींच्या चालू वर्तमान काळात काय काय परिणाम झाले ते स्पष्ट करतो.
५९. प्राचीन मानवी जीवन व व्यवहाराबद्दल माहिती देतो.
६०. ऐतिहासिक वस्तू / चित्रांचा संग्रह करतो.
६१. जुना काळ व चालू काळ यातील फरक सांगतो.
६२. स्वाध्यायाची योग्य परिणामकारक उत्तरे देतो.
६३. नकाशा कुतुहलाने बघतो व गावांची नावे शोधतो.
६४. नकाशा वरून कोणते ठिकाण कोणत्या दिशेस आहे सांगतो.
६५. सहलीच्या नियोजनासाठी नकाशाचा वापर करतो.
६६. विविध भौगोलिक जीवनाची माहिती देतो.
६७. विविध भूरूपे व जलरूपे इ. माहिती अद्ययावत ठेवतो.
६८. भौगोलिक परिस्थिती व लोकजीवन यांची माहिती देतो.
६९. प्रश्न लक्षपूर्वक ऐकतो व अचूक उत्तरे देतो.
७०. पाठ्यपुस्तकातील आकृतीचे योग्य मुद्द्यासह वर्णन करतो.
७१. सुचविलेल्या विशयासंदर्भाने योग्य माहिती देतो.
७२. सुचविलेल्या विशयासंदर्भाने अचूक माहिती देतो.
७३. नकाशा पाहतो व योग्य स्वरूपात माहिती देतो.
७४. नकाशा पाहतो व अचूक शब्दात वर्णनासह माहिती देतो.
७५. सुचविलेली घटना अगदी जशीच्या तशी सांगतो.
७६. सुचवलेली घटना अचूक व स्पष्ट शब्दात सांगतो.
७७. सुचविलेल्या प्रसंगाचे नाट्यीकरण अगदी हुबेहूब करतो.
७८. नाट्यीकरण करताना अतिशय रममाण होतो.
७९. सुचविलेले भाग नकाशात अचूकपणे दाखवून रंगवतो.
८०. सुचविलेले भाग नकाशात अचूक व जलद रंगवतो.
८१. सुचविलेल्या भागाचा नकाशा प्रमाणबद्ध व योग्य पद्धतीने काढतो.
८२. वस्तूंच्या प्रतिकृती अप्रतिम व सुंदर बनवितो.
८३. वस्तूंच्या प्रतिकृती अप्रतिम व सुंदर व विशीष्ट पद्धतीने बनवितो.

अडथळ्याच्या नोंदी-

१. कोणत्याही गोष्टीचे कारण जाणून घेत नाही.
२. विज्ञानाबाबत कोणताही प्रश्न कधीच विचारत नाही.
३. आजारपणात मांत्रिक / देव यांना प्राधान्य देतो.
४. परिसरात घडनाऱ्या बदलाबाबत माहिती ठेवत नाही.
५. घडलेल्या घटनेबाबत खुळचट कल्पना मांडतो.
६. इतरांनी मांडलेले वैज्ञानिक विचार धुडकावून लावतो.
७. ज्ञानेन्द्रियाची स्वच्छता ठेवत नाही.
८. आरोग्यदायी सवयीचे पालन करत नाही.
९. अस्वच्छ व घाणेरडे राहणीमान ठेवतो.
१०. जादूटोणा, मांत्रिक याकडे जास्त आकर्षित होतो.
११. अंधश्रद्धेवर जास्त विश्वास ठेवतो.
१२. भूत यासारख्या कल्पनेकडे जास्त आकर्षित होतो.
१३. विज्ञान प्रयोग करताना खूपच घाबरतो.
१४. केव्हा काय करावे काय नाही समजत नाही.
१५. परिसरातील सजीवा बाबत माहिती नाही.
१६. अमावस्या / पौर्णिमा घटक आहेत असा समज पसरवितो.
१७. जादूटोणा वर विश्वास ठेवतो.
१८. इतरांना आजारपणात डॉक्टरकडे न जाण्याचा सल्ला देतो.
१९. सुचविलेल्या घटनेमागची कारणे चुकीची सांगतो.
२०. सुचविलेला पाठ्यभाग विषय अनुषंगाने विविध उपयोग सांगता येत नाही.
२१. केलेली कृतीचा क्रम सांगता येत नाही.
२२. दिलेल्या कृतीचा क्रम मागे पुढे करतो.
२३. विचारलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे देता येत नाही.
२४. विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे चुकीची देतो.

२५. प्रायोगिक साहित्याची मांडणी कशी करावी समजत नाही.
२६. प्रायोगिक साहित्याची मांडणी चुकीच्या पद्धतीने करतो.
२७. सुचविलेला प्रयोग करताना प्रयोगाची कृती चुकवितो.
२८. सुचविलेला प्रयोग करताना कृतीस फार वेळ घेऊनही कृती चुकीचीच करतो.
२९. प्रयोगांती स्वःताचे मत सांगता येत नाही.
३०. प्रयोगांती स्वःताचे मत चुकीचे सांगतो.
३१. स्वतः प्रयोग करूनही प्रयोगा अंती मत देता येत नाही.
३२. प्रयोगाची रचना केलेली आकृती काढता येत नाही.
३३. प्रयोगाची रचना केलेली आकृती काढतो परंतु नावे देता येत नाही.
३४. प्रयोगाचे साहित्य पाहून प्रयोगाचे नाव सांगता येत नाही.
३५. आकृती पाहून प्रयोगाचे नाव चुकीचे सांगतो.
३६. ज्ञानेन्द्रियाची निगा राखत नाही.
३७. प्राचीन काळाबाबत माहिती सांगता येत नाही.
३८. प्राचीन काळात घडलेल्या घटनांची माहिती नाही.
३९. इतिहासामुळे बदलते जीवन सांगता येत नाही.
४०. ऐतिहासिक वारश्यांचे जतन करत नाही.
४१. कालानुरूप पडलेला फरक सांगता येत नाही.
४२. प्राथमिक सोयी बाबत माहिती ठेवत नाही.
४३. परीसातील ऐतिहासिक स्थळांची माहिती नाही.
४४. सार्वजनिक ठिकाणी बेपर्वाईने वागतो.
४५. नकाशा वाचन करता येत नाही.
४६. नकाशा दिशा दाखविता येत नाही.
४७. नकाशा चुकीच्या पद्धतीने वाचतो.
४८. विविध भौगोलिक स्थितीबाबत माहिती नाही.

४९.लोकजीवन व भौगोलिक परिस्थितीबाबत माहिती नाही.

५०.नागरिक म्हणून स्वतः जबाबदारीने वागत नाही.

५१.पुरातन वास्तूकडे पहाण्याचा दृष्टीकोन वाईट आहे.

५२.प्रश्न लक्षपूर्वक ऐकतो पण उत्तर देत नाही.

५३. प्रश्न लक्षपूर्वक ऐकतो पण उत्तर चुकीचे देतो.

५४.सुचविलेल्या विषयासंदर्भाने माहिती चुकीची सांगतो.

५५. सुचविलेल्या विषयासंदर्भाने माहिती सांगता येत नाही.

५६.नकाशा पाहतो पण माहिती सांगता येत नाही.

५७. नकाशा पाहतो पण माहिती माहिती चुकीची सांगतो.

५८.सुचविलेली घटना सांगता येत नाही.

५९.सुचविलेल्या प्रसंगाचे नाट्यीकरण करता येत नाही.

६०.सुचविलेले भाग नकाशात दाखवता येत नाही.

६१.सुचविलेल्या भागाचा नकाशा काढता येत नाही.

६२.सुचविलेल्या प्रसंगाचे नाट्यीकरण करताना सहभागी होत नाही.

६३.सुचविलेल्या भागाचा नकाशा काढतो परंतु प्रमान्धता जराही ठेवत नाही.

६४.सुचविलेल्या वस्तूच्या प्रतिकृती बनवत नाही.

विषय - इंग्रजी

1. listen and do/act.
2. Listen and classify.
3. Follow instructions, commands and requests.
4. Listen and sequence the events.
5. Listen and repeat as per model.
6. Listen and identify the picture/objects.
7. Listen and learn new words/phrases related to various professions.
8. Listen to rhymes / songs .poems and follow the beat.
9. Listen and say.
10. Listen and note the characteristics of spoken.
11. Follow the chain of instructions.
12. Listen to material with the help of audio and video devices.
13. Listen and guess the contextual meaning.
14. Repeat words, phrases, sentences as per model.
15. Answer questions in appropriate words, phrases and sentences.
16. Interact among themselves.
17. Speak about a given topic for a given duration.
18. Express needs, demands, feelings, opinions and ideas.
19. Speak about themselves / their surroundings / relatives / family / hobbies, etc.
20. Narrate a story with pictures / key words / with verbal guideline, on their own.
21. Participate in conversation.
22. Answer questions in detail.
23. Use appropriate body language while speaking.
24. Make enquiries and requests.
25. Give directions.
26. Narrate a sequence of events.
27. Use telephone, mobile.
28. Get ready to read and write English:
  - a. Associate words with picture.
  - b. Read some words and their shapes.
  - c. Identify numbers in figures and words.
29. Read few groups of words at sight.
30. Read words, phrases and short sentences.
31. Read a calendar.
32. Identify, match and read some letters of the alphabet.
33. Read with proper punctuations.
34. Read group of words, short sentences, paragraphs, songs / poem, textual material with proper pace; stress and intonation.
35. Read and understand from the surrounding
36. Read and arrange words in alphabetical order.
37. Read and understand handwritten material.
38. Read and understand both full and contracted forms.
39. Get used to left to right progression in writing.
40. Read and understand maps, calendars, various time tables.
41. Read from authentic material according to their level.
42. Draw shapes and figures within the given space.
43. Trace and copy some letters of the alphabet.
44. Copy different shapes in proper direction.
45. Write names of their own choice.
46. Write in four lines.
47. Write neatly and legibly.
48. Write capital and small letters.
49. Write simple names.
50. Copy given text.
51. Listen and write words.
52. Punctuate sentences and paragraphs.
53. Write letters, words and sentences with proper spacing.

- 54. Make words from given letters.
- 55. Listen to words/phrases/sentences and write them down.
- 56. Construct sentences to make passage.
- 57. Write on a single line.
- 58. Complete words and sentences meaningfully.
- 59. Complete known stories.
- 60. Write Words about immediate surrounding.
- 61. Write the time appropriately.
- 62. Re-construct a jumbled story / events.
- 63. Answer questions.
- 64. Write numbers in figures as well as words.

Obstacle / Negative observations

- 1. He talk with impurity words.
- 2. He can't talk with good rhythm.
- 3. He use wrong speech while conversation.
- 4. He use wrong words while elders respects.
- 5. He can't tell his needs in correct words.
- 6. He tells answer of questions with wrong method.
- 7. He can't tell reasons of correct language.
- 8. He do not listen anyone.
- 9. He do mistakes in writing.
- 10. He describe points, but can't write it.
- 11. He can't expression his emotions.
- 12. He pronounce words, sentences with wrong method.
- 13. He can't complete lines of poem.
- 14. He don't listen stories carefully.
- 15. He can't understanding meaning of instructions.
- 16. He don't follow the instructions.
- 17. He stumble in reading sentences.
- 18. He tell wrong meaning of sentences.
- 19. He tell suggested part in wrong method.

- 20. He can't make questions.
- 21. He can't do act as suggested.
- 22. He can't describe pictures.
- 23. He can't sing poem with acting.
- 24. He makes mistakes in listening.
- 25. He makes mistakes in listening.
- 26. He don't read sentences properly.
- 27. He tells wrong word for suggested words.

विषय - कला

- १.वर्ग सजावटीसाठी नेहमी प्रयत्नशील राहतो.
- २.प्रत्येक कार्यक्रमात उपक्रमात स्वतःहून भाग घेतो.
- ३.स्वतः नेतृत्व करून इतरांना मदत व मार्गदर्शन करतो.
- ४.वस्तुविषयीचे योग्य विश्लेषण व वर्गीकरण करतो.
- ५.सर्वांना उपयोगी वस्तूबाबत माहिती देतो.
- ६.नृत्याची आवड आहे.सुंदर नृत्य करतो.
- ७.चित्रकलेत फारच रुची घेतो.
- ८.आकर्षक चित्र काढतो.
- ९.हस्ताक्षर खूपच सुंदर मोत्याप्रमाणे ठळक काढतो.
- १०.चित्रकलेच्या पर्यटक स्पर्धेत भाग घेतो.
- ११.योग्य हावभावासह संवाद कौशल्यासह साधतो.
- १२.छोट्या छोट्या अभिनयाच्या गमती करून इतरांना दाखवितो.
- १३.देहबोलीचा खूपच सुंदर रीतीने वापर करतो.
- १४.पाहिलेल्या चित्रातील नृत्यातील उणीवा सांगतो.
- १५.कोणतीही कृती अधिक सरस होण्यासाठी मेहनत घेतो.
- १६.सराव करताना अगदी रममाण होऊन सराव करतो.
- १७.संवाद फेकिचे कौशल्य उत्तम आहे.
- १८.आवाजात ओहाकता ठेऊन बोलतो.
- १९.पुस्तकातील गीतांना कवितांना स्वतःच्या चाली लावतो.
- २०.कथा सांगताना पर्यटक भाव अचूक करतो.
- २१.मातीकाम सुंदर व सुबक खेळणी तयार करतो.
- २२.नाटकाची पुस्तके वाचतो.
- २३.पाहिलेल्या व्यक्तीच्या हुबेहुब नकला करतो.

- २४.एकदा ऐकलेले गीत जसेच्या तसे पूर्ण म्हणतो.
- २५.सुचविलेल्या कामासाठी आवश्यक सर्व साधने उपयोगासाठी सांगतो.
२६. सुचविलेल्या कामासाठी आवश्यक सर्व साहित्याची नवे देतो.
- २७.सजावट, सुशोभनासाठी आवश्यक असे सर्व घटक व बाबी स्पष्ट करतो.
२८. सजावट, सुशोभनासाठी आवश्यक असे सर्व घटकांची जड नवे सांगतो.
- २९.चित्राचे विविध प्रकार अचूकतेने ओळखतो व माहिती देतो.
३०. चित्राचे विविध प्रकार जलद व अचूक ओळखतो.
- ३१.सुचविलेल्या विविध कलाकृतींची/ उपयोगाची अचूक माहिती सांगतो व स्पष्ट करतो.
- ३२.सुचविलेल्या विविध कलाकृतींची/उपयोगाची माहिती उदाहरणास सांगतो.
- ३३.मातीकाम करताना घ्यावयाच्या दक्षता व कृती स्पष्ट व नेमक्या शब्दात मांडतो.
३४. मातीकाम करताना घ्यावयाच्या दक्षता व कृतीची पर्यटक पायरी समजावून देतो.
- ३५.नृत्यामध्ये वापरण्यात येणाऱ्या विविध मुद्रांची/ नृत्यप्रकाराची नावे अचूक व स्पष्ट सांगतो.
३६. नृत्यामध्ये वापरण्यात येणाऱ्या विविध मुद्रांची/ नृत्यप्रकाराची माहिती जलद व अचूक सांगतो.
- ३७.संवाद व नक्कल करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या बाबी यथोचित शब्दात वर्णन करतो.
- ३८.संवाद व नक्कल करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या बाबी सुंदर उदाहरणे दाखल्यासह सांगतो.
- ३९.दिलेल्या साहित्याचा योग्य व उत्कृष्ट वापर करतो.
- ४०.दिलेल्या साहित्याची सुबक हाताळणी करतो.

४१.शालेय शुशोभन करताना सुंदर चित्रे काढून भिंतीवर लावतो.

४२.शालेय शुशोभन करताना कोणते चित्र कोठे लावावे याबाबत मार्गदर्शन करतो.

४३.सुचविलेल्या विषयावर अतिशय सुंदर रीतीने रेखाटन करतो.

४४.सुचविलेल्या विषयावर जलद व पप्रमाणबद्ध रीतीने रेखाटन करतो.

४५.चित्रात अतिशय सुंदर व आकर्षक रंग भरतो.

४६.चित्रात सुंदर रंग भरतो व रंगकाम अतिजलद पण सुंदर करतो.

४७.दिलेल्या घटकापासून योग्य कृतीद्वारे आकर्षक व सुबक वस्तू निर्मिती करतो.

४८.दिलेल्या घटकापासून योग्य कृतीद्वारे इतरांहून विशेष वस्तू निर्मिती करतो.

४९.सुचविलेल्या हातांच्या मुद्रा / नृताचा प्रकार / हालचालींचे सुंदर प्रात्यक्षिक करतो.

५०.सुचविलेल्या प्रसंगांचे / संवादाचे योग्य अभिनयाचे सद्दीक्षण करतो.

५१.सुचविलेल्या मातीच्या सुंदर वस्तू तयार करतो व रंगवितो.

५२.सुचविलेल्या मातीच्या सुंदर वस्तू तयार करून आकर्षक रंगत रंगवतो.

५३.आयोजन केलेल्या सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे नेतृत्व करतो व पर्यटक कार्यक्रमात सहभागी होतो.

५४.आयोजन केलेल्या सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभागी होऊन कार्यक्रमास पूर्ण न्याय देतो.

अडथळ्याच्या नोंदी-

१.वर्ग सजावटीत भाग घेत नाही.

२.सांस्कृतिक कार्यक्रमात सहभागी होत नाही.

३.सांस्कृतिक कार्यक्रमाची आवड नाही.

४.चित्र काढण्याचा खूपच कंटाळ करतो.

५.गाणे,कविता म्हणताना खूपच लाजतो.

६.नृत्याची कृती करताना फारच लाजतो.

७.कोणताही संवाद एकाच सुरात म्हणतो.

८.कृतीचा सराव निशाकाल्जीपने करतो.

९.कृती कशी व का करावी याबाबत संभ्रमात पडतो.

१०.मातीकामात जराही रस घेत नाही.

११.मातीकाम करताना पाणी व माती याचे प्रमाण समजत नाही.

१२.कोणत्याही कृतीसाठी अति घाई करतो व पूर्ण कृती बिघडवतो.

१३.नाट्यछटा पाहण्यात काहीच रस नाही.

१४.सुचविलेल्या बाबी व कृती करण्याचा खूपच कंताला करतो.

१५.इतरजन व्यवस्थित कृती करताना त्यांना हसतो.

१६.इतरांना कृती करताना पाहून चिडवतो व नावे ठेवतो.

१७.इतरांना लक्षपूर्वक कृती करू देत नाही.

१७.कागद काम करताना खूप कागद उगाचच वाया घालवितो.

१८.चित्र काढताना खूपच रंग वाया घालवितो.

१९.जीवनातील कलेचे महत्व जंत नाही.

२०.सुचविलेल्या कामासाठी आवश्यक नसलेले साहित्य सांगतो.

- २१.सुचविलेल्या कामासाठी आवश्यक साहित्य सांगता येत नाही.
- २२.सजावट / सुशोभनासाठी आवश्यक नसलेले अहित्य सांगतो.
- २३.चित्राचे विविध प्रकार ओळखता येत नाही.
- २४.चित्राचे विविध प्रकार ओळखताना गोंधळून जातो.
- २५.सुचविलेल्या विविध कलाकृतींची/ उपयोगाची माहिती सांगता येत नाही.
२६. सुचविलेल्या विविध कलाकृतींची/ उपयोगाची माहिती सांगतो पण उदाहरण सांगताना गोंधळतो.
- २७.मातीकाम करताना घ्यावयाच्या दक्षता सांगत नाही.
- २८.मातीकाम करताना घ्यावयाच्या दक्षता व कृती चुकीच्या सांगतो.
- २९.नृत्यामध्ये वापरण्यात येणाऱ्या विविध मृदांची / नृत्य प्रकारची माहिती सांगता येत नाही.
- ३०.संवाद व नक्कल करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या बाबी माहित नाहीत.
- ३१.दिलेल्या साहित्याचा वापर करता येत नाही.
- ३३.शालेय सुशोभन करताना कामात रस घेत नाही.
- ३४.सुचविलेल्या विषयावर चित्र काढता येत नाही.
- ३५.चित्रात रंग भरता येत नाही.
- ३६.चित्रात कोणतेही रंग कोठेही भरतो.
- ३७.दिलेल्या घटकापासून योग्य कृतीद्वारे सुचविलेली वस्तू तयार करता येत नाही.
- ३८.सुचविलेल्या मुद्रा/ नृत्याच्या /हालचालीचे प्रात्यक्षिक करता येत नाही.
- ३९.सुचविलेल्या प्रसंगाचे / संवादाचे सादरीकरण करण्यात फारच मागे राहतो.

विषय - कार्यानुभव

- १.विविध उपक्रमात स्वताहून भाग घेतो.
- २.इतरांना उपक्रमात भाग घेण्यासाठी तयार करतो.
- ३.दैनंदिन जीवनातील प्राथमिक गरजा सांगतो.
- ४.मानवाच्या मुलभूत गरजा कोणत्या माहित ठेवतो.
- ५.सुचविलेले प्रत्येक उपक्रम गतीने पूर्ण करतो.
- ६.उपक्रमातील केलेल्या कृती या लक्षनिय असतात.
- ७.अचूक व सुंदरता या दोन बाबींमुळे इतरांचे लक्ष खेचून घेतो.
- ८.पाणी एक महत्त्वपूर्ण संपत्ति जाणतो.
- ९.पाण्याच्या संदर्भाने छोटेखानी नाट्य तयार करतो.
- १०.नळावरचे भांडण खूपच सुनर रित्या सांगतो.
- ११.वर्ग सुशोभनासाठी खूपच सुंदर कल्पना वापरतो.
- १२.वर्गातील सर्वांना खूप मोलाची मदत करतो.
- १३.इतरांच्या मदतीसाठी सदैव तत्पर असतो.
- १४.सुचविलेल्या घटकांबाबत अधिक माहिती गोळा करतो.
- १५.परिसरातील नाविन्यपूर्ण रचना संग्रह करतो.
- १६.मातीकाम व कागदकामात विशेष रुची आहे.
- १७.प्रत्येक कृती स्वतःहून करण्याची आवड आहे.
- १८.प्रत्येक वर्गमित्राला वाढदिवसाचे भेटकार्ड देतो.
- १९.टाकाऊ तून नेहमी काहीतरी उपयोगी वस्तू तयार करतो.
- २०.सामाजिक उपक्रमात आवडीने भाग घेतो.
- २१.परिसर स्वछतेची गरज व महत्त्व पटवून देतो.
- २२.श्रमाचे मोल जाणतो व इतरांना श्रम करायला प्रयत्न करतो.
- २३.उत्पादक उपक्रम या घटकातील अन्नघटकाची खूपच मुद्देसूद माहिती देतो.
- २४.उत्पादक उपक्रम या घटकातील वस्त्र घटकाची मुद्देसूद माहिती देतो.
२५. उत्पादक उपक्रम या घटकातील निवारा घटकाची मुद्देसूद माहिती देतो.
- २६.पाण्यासाम्बन्धीचे कथा/ संवाद / गाणे /मजकूर लक्षपुर्वक ऐकतो व अचूक उत्तरे देतो.
- २७.पाण्यासाम्बन्धीचे कथा/ संवाद / गाणे /मजकूर लक्षपुर्वक ऐकतो व समर्पक उत्तर देतो.
- २८.सुचविलेले गीत / कविता अगदी तालासुरात म्हणतो.
- २९.सुचविलेले गीत / कविता लय, तालासाहित सुरेल आवाजात गातो.
- ३०.दिलेल्या सूचना लक्षपुर्वक ऐकतो व तंतोतंत पालन करतो.
- ३१.दिलेल्या सूचना ऐकतो व योग्यरीतीने अंभलबजावणी करतो.
- ३२.सुचविलेल्या विशयासंदर्भाने योग्य व समर्पक माहिती देतो.
- ३३.सुचविलेल्या विशयासंदर्भाने विचारपूर्वक अचूक माहिती देतो.
- ३४.सुचविलेल्या पाठ्यभागाविषयी अनुषंगाने विविध उपयोग स्पष्ट करतो.
- ३५.सुचविलेल्या पाठ्यभागाविषयी अनुषंगाने विविध उपयोग अचूक व योग्यरीतीने सांगतो.
- ३६.सुचविलेल्या घटनेमागील अचूक व नेमके कारण सांगतो.
- ३७.सुचविलेल्या घटनेमागील अचूक करणे शोधून सांगतो.
- ३८.दिलेल्या घटनेसंदर्भाने स्वतःचा अनुभव सांगतो.
- ३९.दिलेल्या घटनेसंदर्भाने स्वतःचा अनुभव उदाहरणासह सांगतो.
- ४०.पाठ्यगातील देलेल्या घटक / बाबीचे /आकृतीचे मुद्द्यासह वर्णन करतो.

४१. पाठ्यगातील देलेल्या घटक / बाबीचे / आकृतीचे मुद्दे घेऊन वर्णन सांगतो.

४२. केलेली कृती कशी केली ते सांगतो.

४३. केलेली कृती व कृतीचा क्रम कसा केला ते सांगतो.

४४. दिलेल्या साहित्यामधून आवश्यक कृतीसाठी जे साहित्य लागते ते काळजीपूर्वक निवडतो.

४५. दिलेल्या साहित्यामधून आवश्यक कृतीसाठी लागणारे साहित्य अचूक निवडतो.

४६. सुचविलेल्या कृती करताना प्रत्येक कृती सफाईदराने व अचूक करतो.

४७. सुचविलेली कृती करताना कृती वैशिष्टपूर्ण व जलद गतीने अचूक करतो.

४८. कृती अंती स्वतःचे मत अनुभवासह सांगतो.

४९. कृती अंती स्वतःचे मत स्पष्ट निष्कार्पासह सांगतो.

५०. स्वतः कृती करतो.

५१. स्वतः प्रात्यक्षिक करतो.

५२. सुचविलेल्या वस्तूच्या प्रतिकृती अप्रतिम व सुंदर बनवितो.

५३. सुचविलेल्या वस्तूच्या प्रतिकृती सुंदर व वैशिष्टपूर्ण बनवितो.

५४. दिलेल्या साहित्याचा योग्य व उत्कृष्ट वापर करतो.

५५. दिलेल्या साहित्याची सुबक हाताळणी करतो.

५६. शालेय सुशोभन करताना कोणते चित्र कोठे लावावे याबाबत मार्गदर्शन करतो.

५७. शालेय सुशोभन करताना सुनर चित्रे काढून भिंतीवर लावतो.

५८. दिलेल्या घटकापासून योग्य कृतीद्वारे आकर्षक व सुबक वस्तू निर्मिती करतो.

अडथळ्याच्या नोंदी -

१. उपक्रमात भाग घेण्यास खूपच कंटाळा करतो.

२. उपक्रमात जरा सुद्धा रुची ठेवत नाही.

३. मुलभूत गरजांची माहिती नाही.

४. परिसरातील आवश्यक घटकाबाबत ज्ञान नाही.

५. पाणी व त्याचे महत्व नाही.

६. परिसरातील वनस्पतीची पाने व फांद्या तोडतो.

७. इतरांच्या तयार केलेल्या वस्तू मोडतो.

८. स्वतः कृती करीत नाही व इतरांना हि करू देत नाही.

९. मानवी जीवनात होणारे अन्नाचे उपयोग सांगता येत नाही.

१०. मानवी जीवनात होणारे वस्त्राचे उपयोग सांगता येत नाही.

११. मानवी जीवनात होणारे निवाऱ्याचे उपयोग सांगता येत नाही.

१२. पाण्याचा खूप अपव्यव करतो.

१३. पाणी पिणे झाल्यावर नळाची तोटी सुरूच ठेवतो.

१४. इतरांना हिणवतो.

१५. इतरांशी मिळून मिसळून सहकार्य करीत नाही.

१६. आळशी स्वभावामुळे इतर मुले गटात होत नाही.

१७. अतिशय निषकाळी पणे कृती करतो व चुकतो.

१८. श्रम करणे चुकीचे वाटते.

१९. कामचुकारपणा व कामाची टाळाटाळ करतो.

२०. स्वतःच्या चुकांची जबाबदारी घेत नाही.

२१. सहकाराची वृत्ती नाही.

२२. पाण्यासंबंधीचे कथा / गाणे / मजकूर ऐकतो पण प्रश्नांची उत्तरे देत नाही.

२३. पाण्यासंबंधीचे कथा / गाणे / मजकूर ऐकतो पण प्रश्नांची उत्तरे चुकीची देतो.
२४. सुचविलेले गीत / कविता पाठप्रामाणे रटाळ पणे म्हणतो.
२५. सुचविलेले गीत / कविता म्हणताना एकच ओळ व्यक्थीत म्हणतो.
२६. दिलेल्या सूचनांचा अर्थ समजून घेता येत नाही.
२७. दिलेल्या सूचना ऐकतो पण पालन करत नाही.
२८. सुचविलेल्या विषया संदर्भाने माहिती चुकीची सांगतो.
२९. सुचविलेला पाठ्यभाग, विषय अनुषंगाने विविध उपयोग सांगता येत नाही.
३०. सुचविलेल्या घटनेमागील नेमके कारण सांगू शकत नाही.
३१. सुचविलेल्या घटनेमागील कारणे चुकीची सांगतो.
३२. दिलेल्या घटने संदर्भाने अनुभवच नाही असे सांगतो.
३३. दिलेल्या घटने संदर्भाने अनुभव आहे ओ सांगता येत नाही.
३४. पाठ्य भागातील दिलेल्या घटक / बाबींचे / आकृतीचे वर्णन चुकीच्या पद्धतीने सांगतो.
३५. केलेल्या कृतीचा क्रम सांगता येत नाही.
३६. केलेल्या कृतीचा क्रम सांगताना क्रम मागे पुढे करतो.
३७. दिलेल्या साहित्यामधून आवश्यक कृतीसाठी योग्य साहित्य निवडता येत नाही.
३८. साहित्य निष्काळजी पणे हाताळतो.

विषय - शारीरिक शिक्षण

१. दररोज नियमितपणे व्यायाम करतो.
२. दररोज कोणता तरी एक खेळ खेळतो.
३. नियमित स्वच्छ व नीटनेटका राहतो.
४. खेळ व विश्रांतीचे महत्व पटवून देतो.
५. चौरस आहार घेण्याबाबत जागरूक राहतो.
६. व्यामाचे फायदे इतरांना पटवून देतो.
७. आरोग्यदायी जीवनशैली मुले आजारी पडत नाही.
८. वाईट सवयी कशा घातक आहेत इतरांना सांगतो.
९. वाईट सवयी व व्यसनापासून स्वतः दूर राहतो.
१०. कोणत्याही खेळत स्वतःहून भाग घेतो.
११. स्पर्धेच्या वेळी आपल्या गटाचे नेतृत्व करतो.
१२. खेळाडू वृत्तीने पर्यटक खेळ चुर्सीने खेळतो.
१३. दारारीज प्राणायाम नियमितपणे करतो.
१४. दररोज किमान एक तरी आसन करतो.
१५. दररोज रात्री झोपण्यापुर्वी दात घासतो.
१६. नखे व केस नियमित कापतो.
१७. स्वतःच्या पोशाख बाबत अतिशय दक्ष असतो.
१८. प्रामाणिक पण व खेळाडू वृत्ती हे महत्वाचे गुण आहेत.
१९. एरोबिक्स चे प्रकार मन लाऊन करतो.
२०. विविध आरोबिक्स ची कृती स्वयंप्रेरणे ने करतो.
२१. दूरदर्शन वरील खेळाचे सामने आवडीने पाहतो.
२२. विविध खेळाडूंची नावे माहिती ठेवतो.
२३. कोणत्या खेळत किती खेळाडू असतात सांगतो.
२४. आवडत्या खेळाची संपूर्ण माहिती अचूकतेने देतो.
२५. पारंपरिक खेळनावे स्पष्ट करतो.
२६. सुदृढ शरीर सुदृढ मन हे पटवून देतो.
२७. क्रिडागणाशी चांगल्या सवयी सांगतो.
२८. सुचविलेला व्यायाम प्रकारा संदर्भाने योग्य व समपर्क माहिती देतो.
२९. सुचविलेला व्यायाम संदर्भात अचूक माहिती देतो.
३०. सुचविलेल्या आसन प्रकाराचे विविध उपयोग सांगतो.
३१. सुचविलेल्या आसन प्रकारचे विविध उपयोग अचूक सांगतो.
३२. खेळलेल्या खेळासंदर्भाने स्वतःचा अनुभव सांगतो.
३३. खेळलेल्या खेळासंदर्भाने स्वतःचा उदाहरणासह अनुभव सांगतो.
३४. सुचविलेले व्यायाम प्रकारचे / आसनाचे योग्य मुद्रासह वर्णन करतो.
३५. व्यायाम प्रकार व आसनाची कृती कशी केली ते सांगतो.
३६. सुचविलेल्या व्यायाम प्रकारचे / आसनाचे आवश्यक मुद्दे वर्णन करून सांगतो.
३७. विचारलेल्या प्रश्नांची योग्य व अचूक उत्तरे देतो.
३८. विचारलेल्या प्रश्नांची अचूक, स्पष्ट व योग्य स्वरूपात उत्तरे देतो.
३९. आवडत्या खेळाचे नियम / सुचविलेल्या खेळाचे नियम अचूक व स्पष्टपणे सांगतो.
४०. आवडत्या खेळाचे नियम / सुचविलेल्या खेळाचे नियम सर्व नियम व्यवस्थित सांगतो.
४१. खेळ खेळताना / मनोरा कृती करताना / आसने व व्यायाम प्रकार करताना कोण कोणत्या दक्षता घ्याव्या ते सांगतो.
४२. खेळ खेळताना / मनोरा कृती करताना / आसने व व्यायाम प्रकार करताना दक्षता घेणे का गरजेचे आहे हे सांगतो.
४३. प्रथमोपचार पेटीतील पर्यटक साहित्याचा वापर कशासाठी व का करावा ते सांगतो.

४४.स्वतःला आवडणाऱ्या खेळाची नियमासाहित माहिती सांगतो.

४५.दिलेल्या सूचना ऐकतो व तशी कृती करतो.

४६.सुचविलेल्या व्यायाम प्रकारच्या क्रिया जलद व अचूक करून दाखवतो.

४७.सुचविलेले व्यायाम प्रकार करताना प्रत्येक कृती सफाई दारपणे व अचूक करतो.

४८.दिलेल्या व्यायाम प्रकार संदर्भाने स्वतःचा अनुभव सांगतो.

४९.दिलेल्या व्यायाम प्रकार संदर्भाने स्वतःचा अनुभव उदाहरणासह सांगतो.

५०.दिलेल्या खेळाच्या साहित्याचा योग्य व उत्कृष्ट वापर करतो.

५१.दिलेल्या खेळाच्या साहित्याची सुबक हाताळणी करून वापर करतो.

५२.स्वतः कृती / प्रात्यक्षिक करतो व अनुमान लिहितो.

५३.क्रीडागणात असलेला कचरा उचलून टाकतो.

५४.क्रीडागणात कचरा व घाण होऊ देत नाही.

५५.शिक्षकच्या अनुपस्थितीत गटाना मार्गदर्शन करून खेळ खेळून घेतो.

५६.शर्यतीमध्ये भाग घेतो व क्रमांक पटकावितो.

५७.शर्यतीमध्ये भाग घेतो व सुंदर प्रदर्शन करतो.

अडथळ्याच्या नोंदी-

१.व्यायामाचे महत्त्व लक्षात घेत नाही व करत नाही.

२.खेळाच्या तासाला वर्गातच बसतो.

३.मैदानी खेळत सहभागी होतो.

४.इतर मुले खेळताना नुसतेच बघत राहतो.

५.खेळायला चल असे सांगितल्यावर आजारी आहे असे खोटे सांगतो.

६.आसने करावयाचा कंटाळा करतो.

७.वैयक्तिक खेळत कधीच सहभागी होत नाही.

८.खेळ खेळताना अप्रामाणिक राहून भांडण करतो.

९.खिलाडू वृत्तीने व प्रामाणिकपणे खेळत नाही.

१०.क्रीडागनावर उगाचच कचरा करतो.

११.चांगल्या सवयींचे पालन करत नाही.

१२.नखे व केस आकारण वाढवितो.

१३.स्वछतेचे महत्त्व जाणत नाही.

१४.वाईट सवयींच्या आहारी लवकर जातो.

१५.वाईट सवय वाईट आहे असे सांगतो पण सोडत नाही.

१६.फक्त आवडत्या खेळतच भाग घेतो इतर खेळात सहभाग सुधा घेत नाही.

१७.वैयक्तिक शर्यतीत भाग घेत नाही.

१८.सांघिक खेळात खोटेपणाने खेळतो.

१९.खेळात सहकार्यवृत्ती व आपसी संबंध जपत नाही.

२०.खेळांची नवे माहित नाहीत.

२१.सुचविलेल्या व्यायाम प्रकार संदर्भाने माहिती चुकीची सांगतो.

२२. सुचविलेल्या व्यायाम प्रकार संदर्भाने माहिती सांगता येत नाही.

- २३.सुचविलेल्या आसन प्रकारचे अनुषंगाने विविध उपयोग सांगता येत नाही.
२४. सुचविलेल्या आसन प्रकारचे अनुषंगाने विविध उपयोग कसे होतात हे सांगता येत नाही.
- २५.खेळलेल्या खेळ संदर्भाने अनुभवच नाही असे म्हणतो.
२६. खेळलेल्या खेळ संदर्भाने अनुभव आहे पण सांगता येत नाही.
- २७.सुचविलेले व्यायाम प्रकार / आसनाचे वर्णन चुकीच्या पद्धतीने सांगतो.
२८. सुचविलेले व्यायाम प्रकार / आसनाचे वर्णन करता येत नाही.
- २९.व्यायाम प्रकार व आसनाच्या कृतीचा क्रम सांगताना मागे पुढे करतो.
- ३०.व्यायाम प्रकार व कृतीचा क्रम सांगता येत नाही.
- ३१.विचारलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे सांगता येत नाही.
- ३२.विचारलेल्या प्रश्नांची योग्य उत्तरे देता येत नाही.
- ३३.आवडत्या खेळाचे नियम माहिती नाहीत.
- ३४.सुचविलेल्या खेळाचे नियम माहिती नाहीत.
- ३५.खेळ खेळताना / मनोरा कृती करताना / आसने व्यायाम प्रकार करताना दक्षता कशा घेतात सांगता येत नाही.
- ३६.खेळ खेळताना / मनोरा कृती करताना / आसने व्यायाम प्रकार करताना दक्षता घेणे महत्वाचे आहे हे सांगता येत नाही.
- ३७.प्रथमोपचार पेटीतील प्रत्येक साहित्याचा उपयोग कशासाठी होतो हे माहित नाही.
- ३८.प्रथमोपचार पेटीतील प्रत्येक साहित्याचा उपयोग माहित नाही.
- ३९.स्वतःच्या आवडणाऱ्या खेळाची माहिती नाही.
- ४०.स्वतःच्या आवडणाऱ्या खेळाची माहिती चुकीच्या पद्धतीने सांगतो.
- ४१.दिलेल्या सूचना ऐकून कृती करता येत नाही.
- ४२.दिलेल्या सूचना समजून लक्षात घेत नाही.
- ४३.सूचना समजून कृती करत नाही.
- ४४.सुचविलेल्या व्यायाम प्रकार करताना क्रिया करत नाही.
- ४५.सुचविलेल्या व्यायाम प्रकारच्या क्रिया संपूर्णतः चुकीच्या करतो.
- ४६.सुचविलेला व्यायाम प्रकार करताना कृतीस फार वेळ घेऊनही कृती चुकीची करतो.
- ४७.सुचविलेला व्यायाम प्रकार करताना प्रयोगाची कृती चुकवितो.
- ४८.दिलेल्या व्यायाम प्रकार संदर्भाने अनुभव आहे परंतु सांगता येत नाही.
- ४९.दिलेल्या व्यायाम प्रकार संदर्भात अनुभवच नाही सांगतो.
- ५०.क्रिडागणात कचरा करतो.
- ५१.शिक्षकांच्या अनुपस्थितीत गटात भांडण करतो.